ULKOMINISTERIÖ
Oikeuspalvelu
OIK-40 Helinä Heikkinen

LAUSUNTO

PF0YW2SS-32

15.11.2021

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Eduskunta

Viite
HE 182/2021 vp

Asia
Ulkoministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt ulkoministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta (HE 182/2021 vp). Ulkoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta, jolla korvattaisiin samanniminen voimassa oleva laki. Ulkoministeriö pitää hyvänä, että naisten vapaaehtoista asepalvelusta koskeva lainsäädäntö saatetaan perustuslain vaatimusten mukaiseksi ja samalla lakiteknisesti ajantasaiseksi. Esitetyt muutokset vahvistavat naisten asemaa ja oikeuksia vapaaehtoisessa asepalveluksessa ja edistävät sukupuolten tasa-arvoa.

Ulkoministeriö pitää myönteisenä sitä, että esitykseen on lisätty uusi alaluku ”*vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin*”. Ulkoministeriö viittaa lisäksi hallituksen esityksen laatimisohjeeseen (HELO), jonka mukaan hallituksen esityksen jaksossa ”*Nykytila ja sen arviointi*” on tehtävä selkoa myös EU-oikeuden ja Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden vaikutuksista nykytilaan. Tarvittaessa on selostettava EU:n tuomioistuimen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja muiden kansainvälisten tuomioistuinten käytäntö nykytilan kannalta. Tällaista osuutta esityksessä ei ole.

Ulkoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että *Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin* -alaluvussa on huomioitu ulkoministeriön aiempi hallituksen esitysluonnokseen antama lausunto. Ulkoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä on mainittu kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (SopS 67 ja 68/1986), hallituksen viimeisin, kahdeksas määräaikaisraportti yleissopimuksen täytäntöönpanosta (CEDAW/C/FIN/8), kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 7 ja 8/1976) sekä yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (SopS 18 ja 19/1990; sellaisena kuin se on myöhemmin muutettuna SopS 71 ja 72/1994, SopS 85 ja 86/1998, SopS 8 ja 9/2005, SopS 6 ja 7/2005 sekä SopS 50 ja 51/2010; Euroopan ihmisoikeussopimus).

Postiosoite
PL 176
00023 VALTIONEUVOSTO

Laivastokatu 22

Vaihde
+358-(0)295-350 000

Telefax
+358-(0)9-629 840

Esityksessä on mainittu myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. pöytäkirja (SopS 8 ja 9/2005), jonka 1 artiklassa on kaikkinaisen syrjinnän kielto, sekä lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin (SopS 30 ja 31/2002).

Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden näkökulmasta ulkoministeriö pitää tätä erittäin tärkeänä. Ulkoministeriö kuitenkin katsoo, että esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa olisi voitu säännöskohtaisesti arvioida tarkemmin pykälien suhdetta yksittäisin ihmisoikeussopimusmääräyksiin. Tämä ei ilmene esityksestä.

Ulkoministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että hallituksen viimeisimmässä, kahdeksannessa määräaikaisraportissa kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanosta (CEDAW/C/FIN/8), joka on toimitettu naisten syrjinnän poistamista käsittelevälle komitealle (CEDAW-komitea) joulukuussa 2020, viitataan naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamiseen ja puolustusvoimissa palvelemisen kehittämiseen. CEDAW-komitea on parhaillaan Suomen vastattavana olevissa lisäkysymyksissä (CEDAW/C/FIN/Q/8) esittänyt myös naisten oikeuksien ja aseman edistämistä puolustusvoimissa koskevia kysymyksiä.

Tässä yhteydessä ulkoministeriö toteaa, että CEDAW-komitea on kaikille yleissopimuksen osapuolille antamassaan yleissuosituksessa naisista poliittisesta ja julkisessa elämässä nro 23 (1997) todennut, että tietyissä tapauksissa lainsäädäntö estää naisia esimerkiksi täysimääräisesti osallistumasta armeijaan. Lisäksi komitea toteaa, että yleissopimuksen 8 artiklan mukaan osapuolet ovat velvollisia varmistamaan naisten läsnäoloa kaikilla tasoilla ja kaikilla kansainvälisten asioiden osa-alueilla. Tämä edellyttää muun muassa, että naiset ovat mukana sotilaallisissa asioissa sekä monenvälisessä ja kahdenvälisessä diplomatiassa.

Liitteet -